

Jelena Ž. Maksimović
Jelena S. Osmanović
Univerzitet u Nišu
Filozofski fakultet
Departman za pedagogiju

УДК 37:316.774
371:004

ZNAČAJ MEDIJSKE KULTURE ZA ALTERNATIVNO OBRAZOVANJE

Apstrakt: Masovna kultura, širena tehničkim sredstvima masovne komunikacije, utiče na društvo u kojem živimo. Masovni mediji su izražajno sredstvo upućeno populaciji, a ne uzorku populacije ili pojedincu. Zahvaljujući sredstvima masovnog komuniciranja informacije su beskrajno umnožene i standardizovane, veoma lako se dolazi do njih, a još lakše ih je razumeti, jer se medijska kultura širi putem medija. Upravo zbog ovoga, poruka koju nosi dovoljno je jednostavna, pojmovno jasna i jednoznačna, javna i brzo prenosiva. Autorke u istraživanju definišu medijsku kulturu, kao i značaj medijske kulture za alternativno obrazovanje. Putem skale procene Likertovog tipa ispitivane su refleksije nastavnika o značaju medijske kulture za alternativno obrazovanje. Istraživanje je pokazalo da je medijska kultura i pismenost od izuzetnog značaja za svaki aspekt doživotnog učenja. Takođe, istraživanje je pokazalo da nastavnici smatraju da je internet nezamenljiv medij koji omogućava široki domet i utemeljenje masovne kulture.

Ključne reči: medijska kultura, alternativno obrazovanje, nastavnici, doživotno učenje.

UVOD

Nastavnik je veoma značajan učesnik u nastavi. Od njegovih brojnih uloga zavisi kvalitet nastave. Vaspitno-obrazovna uloga nastavnika u savremenoj nastavi je sve složenija i značajnija, jer on ima obavezu da unosi promene u cilju unapređivanja i osavremenjivanja prakse i aktivnosti učenika. Nastavnici više nisu jedini izvor znanja, već njihova uloga postaje više organizatorska, a učenici dobijaju veću samostalnost u radu. Imajući u vidu da je u savremenoj školi prisutan širok krug izvora znanja za koja se koriste određena tehnička pomagala, povećava se kvantitet znanja, a primenom obrazovne tehnologije povećava se kvalitet znanja. Da bi se postigao što bolji kvalitet znanja, neophodno je koristiti savremenu obrazovnu tehnologiju. Glavni cilj ovog rada je modernizacija i inovacija obrazovnog procesa u osnovnom i srednjem obrazovnom sistemu. Brži razvoj nauke, tehnike

и технологије uslovio je mnoge promene u sadržaju obrazovanja. Nova koncepcija nastave izaziva mnoge promene u teoriji i praksi. Nastavnikovu predavačku ulogu sve više potiskuju nove uloge i zadaci za koje se nastavnici moraju osposobiti. Značajno bi bilo da se usavršavaju organizacija i tehnologija obrazovanja nastavnika. Nova tehnologija utiče na usavršavanje sistema obrazovanja, kao i na promene nastavnih sadržaja. Sve to doprinosi kvalitetu nastave.

Vaspitno-obrazovni sistem prati promene u društvenom sistemu, a jedna od njih je svakako modernizacija i sve veća primena informaciono-komunikacionih sredstava. U školama se uvodi upotreba kompjutera kao obavezna i informatička pismenost učenika i nastavnika. Savremena nastavna sredstva od kojih se pre svega koriste kompjuteri, smart telefoni, tableti i pametne table, umnogome doprinose razvoju nastave i obrazovanja. Učenicima postaje zanimljivije i više su motivisani za rad u školi primenom savremenih nastavnih sredstava. Inovacije u obrazovanju su doprinele razvoju i pre svega se odnose na savremena društva i na društva u razvoju.

Modernizacija obrazovanja omogućila je upotrebu savremenih medijskih sredstava u nastavi i obrazovanju. Pod savremenim medijima se pre svega misli na masovne medije koji obuhvataju velike mase ljudi. U nastavi su najčešće prihvaćeni televizija, štampa i internet. Putem mas-medija učenici se upoznaju sa značajnim informacijama. Primenom svih inovacija i informaciono-komunikacionih sredstava, otvara se i prostor za brojne zloupotrebe, tako da se mora voditi računa o opasnostima i mogućem negativnom uticaju. U tome se ogleda značaj i uloga nastavnika koji će organizovati nastavu i primeniti savremena nastavna sredstva.

Istraživanje je sprovedeno kroz analizu različitih gledišta nastavnika na ovu problematiku, čime se ukazuje na značaj modernizacije i inovacije u nastavnom procesu.

MODERNIZACIJA NASTAVE I INOVACIJE U OBRAZOVANJU

U savremenom društvu poslednjih godina konstantno se govori o reformi obrazovanja i promenama koje ona neminovno donosi. Obrazovanje je postalo ključ razvoja društva i poboljšanja životnog standarda. U okviru obrazovanja desile su se velike promene koje su rezultirale drugačijim statusom obrazovanja u svakodnevnom životu. Savremene zemlje su uvidele da obrazovanje obezbeđuje najveću moć i predstavlja budućnost. Modernizacija obrazovanja nakon 19. veka započela je ubrzano da se širi. Modernizaciju obrazovanja možemo povezati sa promenama u društvu koje su se dogodile. Obrazovno-vaspiti sistem je deo društvenog sistema i prati njegove promene. Svaki napredak nauke i tehnologije utiče na obrazovanje i njegove karakteristike. Poslednjih godina najveći uticaj na obrazovanje imale su upravo inovacije iz oblasti tehnologije i razvoj savremene tehnike.

Upotreba informaciono-komunikacionih sredstava u oblasti obrazovanja dovela je do velikih promena koje su modernizovale pogled na obrazovanje i sam način obrazovanja (Koković 2012: 1–10). Inovacija može biti ideja, način, stvar i slično. U obrazovanju inovacija predstavlja unošenje nečeg novog u vaspitno-obrazovni sistem i pedagošku praksu (Lane & McAndrew 2010: 952–962). Inovacije u obrazovanju mogu biti usmerene na ciljeve obrazovanja i na obrazovne metode i tehnike (Vilotijević 2007). U odnosu na to šta se želi postići, inovacije mogu biti različite i mogu biti inicirane iz različitih izvora. To podrazumeva da se inovacije mogu sprovesti na mikro i makro planu. Na mikroplanu inovacije mogu voditi nastavnici, stručni saradnici i direktori škola, koji u konkretnim uslovima žele da unaprede sistem vaspitanja i obrazovanja. Na mikronivou, Ministarstvo prosvete uvodi inovacije kada želi da unapredi celokupni sistem vaspitanja i obrazovanja u zemlji.

Modernizacija obrazovanja uslovljena je modernizacijom društva. Modernizacija obrazovanja danas podrazumeva odbacivanje tradicionalnih shvaćanja i načina rada. Modernizacija nudi kvalitativno drugačiji pristup obrazovanju i prihvatanje aktivnog položaja aktera obrazovanja. Fokus obrazovanja se premešta na učenike i njihove potrebe i interesovanja (Milijević 2009: 869–884; Trifunović 2010).

Savremena nastavna sredstva uglavnom podrazumevaju informaciono-komunikacionu tehnologiju i različite tehnološke uređaje koji se prilagođavaju uzrastu učenika u školi. Primena savremenih nastavnih sredstava poželjna je i potrebna u većini školskih predmeta. Ona omogućava učenicima da nastava bude očigledna i dinamična. Kada učenici koriste savremena nastavna sredstva oni su aktivni učesnici nastavnog procesa i tada im je nastava znatno zanimljivija nego kada su samo pasivni posmatrači nastavnikovog izlaganja. Jedno od najčešćih savremenih nastavnih sredstava je svakako kompjuter. Kompjuter ima veoma široku primenu u mnogim školskim predmetima. Upotrebom kompjutera u nastavi učenici su u mogućnosti da koriste internet koji predstavlja još jedan izvor informacija. Pored svih prednosti savremenih nastavnih sredstava, nikako ne smemo odbaciti ključnu ulogu nastavnika u nastavi (Mandić, Ristić 2005; Deliće 2008). Upotrebom interneta učenici mogu doći do različitih informacija, ali je uloga nastavnika da osposobi učenike da kritički preispituju sve informacije do kojih su došli.

Upotreba medija u vaspitanju i obrazovanju obuhvata različite pozitivne uticaje na učenike. Visoka tehnologija i multimedijalni pristup omogućavaju drugačije planiranje i realizaciju vaspitanja i obrazovanja učenika. Putem korišćenja masovnih medija postoji mogućnost da se isprave greške u tradicionalnom vaspitanju i obrazovanju dece (Mandić 2003).

Kada govorimo o primeni kompjutera u nastavi, pre svega možemo reći da se sprovodi kroz predmet Informatika i računarstvo. Poslednjih godina se svi više govori o ovom predmetu, njegovom značaju, kao i o neophodnosti informatičke pismenosti učenika. U našim školama se veća pažnja pridaje upotrebi savremenih

informativnih sredstava u nastavi, a kompjuter je jedno od najčešćih. Naše škole se poslednjih godina opremaju savremenim nastavnim sredstvima, pre svega kompjuterima i prave se multimedijalne učionice (Mandić, Ristić 2005; Pavlović 2013). Zagovornici informativnih tehnologija ističu da je poželjno uvesti kompjuter što ranije u obrazovanje, čak i od predškolskog obrazovanja, jer deca putem igre uče najbolje, a kompjuter pruža velike mogućnosti. Kompjuter ima veliku primenu u nastavnim i vannastavnim aktivnostima, a može se koristiti i u nastavi, u organizaciji i istraživačkom radu. Brojne su prednosti nastave u kojoj se koristi kompjuter – samostalnost učenika u radu, povećana aktivnost učenika i misaona mobilnost u radu. Putem računara učenici se mogu upoznati sa pojavama i događajima koji su udaljeni ili opasni za učenike i do kojih ne mogu doći u realnom svetu (Cekić Jovanović 2015). Audio-vizuelni sadržaji podstiču zainteresovanost učenika za rad, doprinose trajnijem pamćenju naučenog, kao i efikasnijoj primeni usvojenih znanja (Wang 2011: 83–85).

Korišćenje interneta u vaspitanju učenika može razvijati kod njih samoinicijativu za razvoj kreativnih sposobnosti. U vaspitno-obrazovnim institucijama, kao što je na primer škola, ne može se izostaviti vaspitanje učenika. Škola ima za cilj, pored sticanja znanja učenika, i njihovo vaspitanje i uvođenje u društveni život. Da bi škole bile spremne da prate promene koje se dešavaju u društvu, moraju biti otvorene prema ostalim institucijama i spremne na razmenu informacija i saradnju sa njima, kao i saradnju u okviru institucije. Kao što smo istakli da upotreba interneta ima svoje prednosti, da pruža nova iskustva i proširuje vidike, tako moramo navesti da može imati i negativan uticaj. Upotrebom interneta korisnici prelaze u prostor globalne mreže. Ulaskom u prostor globalne mreže interneta može doći do promena u međuljudskim odnosima. Takvim promenama su najčešće podložna deca, mladi i nezrele ličnosti koje još uvek izgrađuju svoj identitet (Marković-Krstić, Milošević-Radulović 2014: 525–545).

Internet je najzastupljenije sredstvo u vaspitno-obrazovnim institucijama i van njih. Njegovom upotrebom omogućava se praćenje najnovijih promena koje se svakodnevno dešavaju u savremenom svetu. Neophodno je ukazivati učenicima i na negativne strane upotrebe interneta kako bi stvarali kritički odnos prema ponuđenim informacijama. Proces modernizacije obrazovanja u institucijama vaspitno-obrazovnog sistema prati razvoj društva i potreba ljudi u skladu sa promenama. Uključivanje mas-medija u nastavu mora da upotpuni nedostatke tradicionalne nastave.

ОБУЧАВАЊЕ НАСТАВНИКА ТЕХНОЛОШКИМ ИНОВАЦИЈАМА

Informatizacija vaspitno-obrazovnog sistema podrazumeva korišćenje novih i savremenih komunikacionih sredstava. Uvođenje savremenih komunikacionih

sredstava u vaspitno-obrazovni sistem ima pedagoški cilj u razvijanju obrazovanja. Pedagoška profesija uvođenjem savremenih komunikacionih sredstava utiče na razvoj sopstvene prakse. Da bi nastavnici bili informatički pismeni neophodno je da poseduju veliki broj profesionalnih osobina koje prethode (Grujić 2012). Pre svega, nastavnici moraju da budu spremni da prihvate promene u svom radu. Pored toga, nastavnici moraju da poznaju strani jezik, rad na računaru i osnove komunikacije.

Uvođenje informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanje predstavlja veliki pomak i razvoj. Veoma je važno informacionu tehnologiju iskoristiti na pravi način, što podrazumeva promenu organizacije celokupnog obrazovanja i uvođenje novih izvora znanja. Informaciona tehnologija i njena primena u nastavi podrazumeva informatičku pismenost i osposobljenost svih učesnika vaspitno-obrazovnog procesa. Informatička pismenost podrazumeva i osposobljenost za primenu savremenih informaciono-komunikacionih sredstava u obrazovanju od strane i učenika i nastavnika. Jedan od problema je što su pojedini učenici upućeniji u korišćenje informacionih tehnologija od nastavnika. Mlađe generacije nastavnika su se upoznale sa informacionim tehnologijama u okviru školovanja. Međutim, starije generacije nastavnika ranije nisu koristile sredstva savremene komunikacije i oni se sada susreću sa nepoznatim stvarima, a od njih se očekuje da ih primenjuju u radu. Iz tih razloga, postoje različite obuke ili seminari koji omogućavaju nastavnicima da steknu informatičku pismenost (Miljević 2009: 869–884). Primena savremenih informacionih sredstava je pre svega novina za nastavnike koji u savremenom obrazovanju moraju da budu spremni na promene (Aracki, Petković 2015; Dinevski, Brodник 2005: 135–144; Wang 2011: 83–85).

Prvi korak u obučavanju nastavnika za korišćenje informacionih tehnologija je motivisanost za primenu inovacija u radu. Nastavnici moraju da se osposobe da primenjuju informaciono-komunikaciona sredstva, da na najbolji način iskoriste nove informacije do kojih dolaze i da nastavu učine očiglednom. Tokom obučavanja nastavnici moraju da se osposobe za primenu interneta u radu. Ukoliko nastavnici znaju da pronađu informacije na internetu, već je dobar deo posla obavljen (Avramović 2015). U obučavanju nastavnika ne sme se stati na upotrebi interneta, to je samo početni korak koji omogućava dalju obradu informacija. Obučavanje nastavnika mora započeti na fakultetu, u sklopu studija, da bi se što pre upoznali sa značajem informaciono-komunikacionih sredstava (Pavlović 2013). Obuka nastavnika za korišćenje savremene tehnologije odnosi se i na razumevanje značaja njihove primene, na uviđanje prednosti i pozitivnog uticaja na dečiji razvoj i razvoj samog obrazovanja (Gesser 2007; Lane, McAndrew 2010: 952–962; Wang 2011: 83–85).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U današnjem vremenu se sve više povećavaju zahtevi za modernizacijom i inovacijom u procesu obrazovanja. Prema tome, da bi bili u skladu sa postojećom modernizacijom i inovacijom, nastavnici se moraju permanentno usavršavati i tako pripremiti za nove promene u nastavi. U skladu sa tim, problem ovog istraživanja je: *Kako modernizacija i inovacije u nastavi doprinose menjanju položaja i funkcije nastavnika u procesu nastave?* U skladu sa navedenim problemom istraživanja, predmet istraživanja je: *Uloga modernizacije i inovacije obrazovanja kao faktor menjanja položaja i funkcije nastavnika i pedagoga u procesu nastave.* Ovim istraživanjem želimo da ispitamo stavove nastavnika o prihvatanju raznih savremenih nastavnih sredstava u vaspitno-obrazovnom procesu i da ukažemo na značaj modernizacije i inovacije obrazovanja u nastavnom procesu. Iz prethodno formulisanih ciljeva proizlaze sledeći zadaci istraživanja: 1. Ispitati stavove nastavnika o njihovoj motivisanosti za uvođenje inovacija u nastavi; 2. Ispitati stavove nastavnika o doprinosu savremenih sredstava u procesu nastave; 3. Ispitati stavove nastavnika o primeni kompjutera i mas-medija u procesu nastave; 4. Ispitati stavove nastavnika o uticaju savremenih nastavnih sredstava na postignuća učenika. Zavisnu varijablu čine tvrdnje koje se odnose na stavove nastavnika o primeni savremenih sredstava u procesu nastave. Mesto rada, kao nezavisnu varijablu, uzimamo kao adekvatnu jer pretpostavljamo da nastavnici koji rade u gradovima imaju više znanja i iskustva o savremenim nastavnim sredstvima.

U teorijskom delu korišćena je *metoda teorijske analize*. Druga metoda koja je korišćena u istraživanju je *deskriptivna metoda*. Tehnika koja je korišćena u istraživanju je skaliranje, dok je za prikupljanje podataka korišćen istraživački instrument *skala procene Likertovog tipa (MAO)*, koja se sastoji od niza tvrdnji koje se odnose na problematiku iznetih istraživačkih zadataka.

Uzorak uzet za ovo istraživanje obuhvata nastavnike osnovnih škola. Istraživanjem je obuhvaćeno 100 nastavnika na prostoru južne Srbije. Istraživanje je započeto u junu, a završeno u avgustu 2017. godine.

ANALIZA I INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Pod uticajem informacionih tehnologija postepeno se napušta tradicionalna nastava. Uloga informacionog okruženja postaje sve bitnija i značajnija, a škola će biti modernija i uspešnija ukoliko nastavnici pre i potpunije shvate tu činjenicu. Da bismo išli u korak s vremenom, neophodno je u vaspitno-obrazovnu delatnost uneti inovacije koje su usmerene ka podizanju nivoa i kvaliteta vaspitno-obrazovnog rada, uz racionalno korišćenje kadrova, vremena i kreativnosti nastavnika i učenika. Uloga nastavnika se menja, odnosno nastavnik nije isključivo predavač

već organizator nastave i partner u neposrednoj komunikaciji. Motivisanost nastavnika predstavlja prvi uslov za uspešno uvođenje promena i njihovo održavanje u nastavi.

Tabela 1: Razlike u stavovima nastavnika o njihovoj motivaciji za uvođenje inovacija u nastavnom procesu s obzirom na mesto rada.

		N	M	Sd	t-test	df	p
Preferiram korišćenje udžbenika u nastavi u odnosu na savremenu tehnologiju.	Grad	51	3,00	1,11	-4,12	98	0,30
	Selo	49	3,10	1,36			
Nastavnici koji se prilagođavaju inovacijama efikasniji su u radu.	Grad	51	3,98	0,91	-6,44	98	0,35
	Selo	49	4,10	0,98			
Često pohađam seminare i dodatna usavršavanja koja mi pomažu da napredujem u skladu sa inovacijama u vaspitanju i obrazovanju.	Grad	51	3,92	0,99	-4,46	98	0,00
	Selo	49	4,00	0,74			
Brzo prihvatanje promena je uslov za razvoj škole.	Grad	51	3,88	1,05	-2,29	98	0,27
	Selo	49	4,31	0,76			
Primenom inovacija u nastavi povećava se motivacija učenika u učenju.	Grad	51	4,20	0,83	0,08	98	0,66
	Selo	49	4,18	0,73			
Inovacije u nastavnom procesu olakšavaju proces učenja.	Grad	15	4,22	0,81	-7,37	98	0,35
	Selo	49	4,33	0,68			

U Tabeli 1 vidimo da postoji statistički značajna razlika na nivou značajnosti $p < 0,05$ kod tvrdnje „Često pohađam seminare i dodatna usavršavanja koja mi pomažu da napredujem u skladu sa inovacijama u vaspitanju i obrazovanju” i ona iznosi $p = 0,00$. Ovu tvrdnju više vrednuju nastavnici koji rade na selu ($M = 4,00$). Kod ostalih ajtema prikazanih u Tabeli 1 nema statistički značajnih razlika u odgovorima ispitanika u odnosu na varijablu selo/grad, $p > 0,05$. Iz svega navedenog zaključujemo da mesto rada ne utiče bitno na stavove nastavnika o njihovoj motivaciji za uvođenje inovacija u proces nastave.

Razvoj tehnike i tehnologije nameće potrebu za unapređenjem tehnologije obrazovanja na svim nivoima. Pojava računara i drugih novih nastavnih sredstava uzrokuje promene koje idu ka povećanju kvaliteta nastavnog procesa. Ceo proces osavremenjavanja nastave uslovljen je posedovanjem i korišćenjem odgovarajućih sredstava, opreme i uređaja. Danas se znanje uvećava velikom brzinom, pa je neophodno prihvatiti i uvoditi nove oblike, metode i sredstva učenja. Nastava u kojoj se koriste samo klasična tabla i kreda više nije zadovoljavajuća.

Da bi nastava bila efikasnija potrebna su nova multimedijalna nastavna sredstva, koja zadovoljavaju i savremene didaktičko-metodičke principe realizacije nastave.

Tabela 2: Razlike u stavovima nastavnika o doprinosu savremenih sredstava s obzirom na mesto rada.

		N	M	Sd	t-test	df	p
Savremena nastavna sredstva doprinose da se brže modernizuju oblici, metode i postupci u nastavi.	Grad	51	4,33	0,65	1,79	98	0,09
	Selo	49	4,06	0,85			
Pomoću nastavnih sredstava nastavnik će lakše prilagoditi nastavu učeniku.	Grad	51	4,27	0,77	-0,82	98	0,27
	Selo	49	4,28	0,57			
Savremena sredstva podstiču samostalnost kod učenika.	Grad	51	4,11	0,76	0,36	98	0,55
	Selo	49	4,06	0,77			
Primenom savremenih sredstava znanja učenika postaju efikasnija i trajnija.	Grad	51	4,06	0,76	0,25	98	0,93
	Selo	49	4,02	0,80			
Savremena nastavna sredstva čine nastavni proces dinamičnijim, atraktivnijim i uspešnijim.	Grad	51	4,18	0,59	-6,56	98	0,26
	Selo	49	4,26	0,75			
Savremena nastavna sredstva ispoljavaju veći stepen kreativnosti u nastavi.	Grad	51	4,43	0,75	1,97	98	0,60
	Selo	49	4,12	0,81			
Savremena nastavna sredstva olakšavaju nastavniku rad na pripremanju nastave, oslobađaju ga suvišnog izlaganja materije.	Grad	51	4,16	0,81	-5,63	98	0,46
	Selo	49	4,24	0,75			

U Tabeli 2 vidimo da ne postoji statistički značajna razlika ni na jednoj tvrdnji, na nivou značajnosti $p > 0,05$, između aritmetičkih sredina stavova nastavnika o doprinosu savremenih nastavnih sredstava, što znači da mesto rada ne utiče na stavove nastavnika o tome da li savremena nastavna sredstva doprinose nastavnom procesu. Odgovori su homogeni među našim ispitanicima.

Savremena nastava kojom se žele prevazići nedostaci tradicionalne nastave podrazumeva uvođenje inovativnih modela realizovanja nastavnih ciljeva i zadataka, kao i korišćenje savremenih nastavnih sredstava u vidu medija kojima bi se olakšao i učinio efikasnijim proces komuniciranja u nastavi. Trofaktorska nastava, koju čine nastavnik, učenik i nastavni sadržaj, mora doživeti transformaciju i

postati četvorofaktorska u kojoj će četvrti faktor biti nastavno sredstvo. Digitalni mediji čine svakodnevicu i prirodno okruženje ljudima savremenog doba. Nove generacije dece, u velikoj meri pre samog polaska u školu, umeju da koriste savremene medije i da pomoću njih u neformalnom obliku uče. Polaskom u školu i dolaskom u klasične, tradicionalne učionice neopremljene savremenim medijima, oni se stavljaju u njima neprirodan položaj u kome se očekuje da uče kroz frontalni oblik rada, iz nastavnikovog usmenog izlaganja, uz minimalno sopstveno angažovanje za vreme nastave (Starčević 2013). Takva nastava ubrzo postaje deci dosadna, odbojna i njen rezultat je nedovoljna efikasnost jer su zapostavljene potrebe deteta za aktivnim pristupom u procesu učenja. Nastavnike moramo upoznati sa mogućnostima i prednostima savremenih medija i ulogom nastavnih sredstava kako bi se omogućilo njihovo intenzivnije uključivanje u nastavni proces i postizanje lakše i efikasnije neposredne komunikacije kao osnove učenja i poučavanja.

Tabela 3: Razlike u stavovima nastavnika o primeni kompjutera i mas-medija u procesu nastave s obzirom na mesto rada.

		N	M	Sd	t-test	df	p																																																																				
Koristim internet kako bih učenicima na neki način približio gradivo.	Grad	51	3,80	1,04	-3,24	98	0,98																																																																				
	Selo	49	4,39	0,73				Koristim različite kompjuterske programe u procesu nastave.	Grad	51	3,33	1,11	-4,15	98	0,12	Selo	49	4,18	0,93	Smatram da mas-mediji negativno utiču na obrazovanje učenika.	Grad	51	3,70	1,02	-2,12	98	0,04	Selo	49	4,10	0,82	Učenici više vole učenje putem štampanog materijala.	Grad	51	3,66	1,11	-2,01	98	0,08	Selo	49	4,06	0,83	Korišćenjem kompjutera dolazi se brže do neophodnih informacija.	Grad	51	4,43	6,68	0,14	98	0,86	Selo	49	4,41	0,78	Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79	Selo	49	4,28	0,67	Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59
Koristim različite kompjuterske programe u procesu nastave.	Grad	51	3,33	1,11	-4,15	98	0,12																																																																				
	Selo	49	4,18	0,93				Smatram da mas-mediji negativno utiču na obrazovanje učenika.	Grad	51	3,70	1,02	-2,12	98	0,04	Selo	49	4,10	0,82	Učenici više vole učenje putem štampanog materijala.	Grad	51	3,66	1,11	-2,01	98	0,08	Selo	49	4,06	0,83	Korišćenjem kompjutera dolazi se brže do neophodnih informacija.	Grad	51	4,43	6,68	0,14	98	0,86	Selo	49	4,41	0,78	Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79	Selo	49	4,28	0,67	Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59	Selo	49	4,38	0,64								
Smatram da mas-mediji negativno utiču na obrazovanje učenika.	Grad	51	3,70	1,02	-2,12	98	0,04																																																																				
	Selo	49	4,10	0,82				Učenici više vole učenje putem štampanog materijala.	Grad	51	3,66	1,11	-2,01	98	0,08	Selo	49	4,06	0,83	Korišćenjem kompjutera dolazi se brže do neophodnih informacija.	Grad	51	4,43	6,68	0,14	98	0,86	Selo	49	4,41	0,78	Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79	Selo	49	4,28	0,67	Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59	Selo	49	4,38	0,64																				
Učenici više vole učenje putem štampanog materijala.	Grad	51	3,66	1,11	-2,01	98	0,08																																																																				
	Selo	49	4,06	0,83				Korišćenjem kompjutera dolazi se brže do neophodnih informacija.	Grad	51	4,43	6,68	0,14	98	0,86	Selo	49	4,41	0,78	Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79	Selo	49	4,28	0,67	Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59	Selo	49	4,38	0,64																																
Korišćenjem kompjutera dolazi se brže do neophodnih informacija.	Grad	51	4,43	6,68	0,14	98	0,86																																																																				
	Selo	49	4,41	0,78				Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79	Selo	49	4,28	0,67	Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59	Selo	49	4,38	0,64																																												
Motivacija učenika za rad je veća uz korišćenje kompjutera.	Grad	51	4,16	0,73	-0,91	98	0,79																																																																				
	Selo	49	4,28	0,67				Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59	Selo	49	4,38	0,64																																																								
Korišćenjem kompjutera u nastavi stvaraju se uslovi za kvalitetnije inoviranje obrazovne tehnologije.	Grad	51	4,31	0,81	-0,50	98	0,59																																																																				
	Selo	49	4,38	0,64																																																																							

У Табели 3 видимо да постоји статистички значајна разлика на нивоу значајности код тврдне „Сматрам да мас-медији негативно утичу на образовање ученика”, коју више вреднују наставници који раде на селу ($M=4,10$). На осталим испитаним појавима није уочена разлика у одговорима наставника који раде у селу и граду, доминира хомогеност одговора испитаника. Можемо да закључимо да не постоји разлика у ставовима наставника о примени компјутера и мас-медија у процесу наставе када је у питању место рада ($p>0,05$).

Савремена наставна средства у данашње време налазе велику примену у настави и учењу. Наčin извођења наставе из свих предмета у основној школи временом је менјан и прилагођаван савременом концепту стицања знања и развијања способности код ученика, услед технолошких унапређења и иновација. Савремени уређаји и опрема у образовним установама резултат су брзог техничко-технолошког развоја.

Табела 4: Разлике у ставовима наставника о утицају савремених наставних средстава на постигнућа ученика с обзиром на место рада.

		N	M	Sd	t-test	df	p
Знања ученика су квалитетнија применом савремених наставних средстава у настави.	Град	51	4,12	0,74	-0,96	98	0,07
	Село	49	4,26	0,78			
Ученици се могу упознати са свим врстама наставних средстава и користити их током школовања.	Град	51	4,24	0,62	-1,37	98	0,26
	Село	49	4,41	0,64			
Савремена наставна средства утичу на мобилност и самосталност ученика.	Град	51	4,16	0,67	-1,61	98	0,33
	Село	49	4,37	0,64			
Применом савремених средстава ученици теоријска знања могу практично применити.	Град	51	4,18	0,86	-0,21	98	0,25
	Село	49	4,14	0,71			
Ученици више уче увиђањем, истраживањем и решавањем проблема.	Град	51	4,39	0,69	-0,71	98	0,57
	Село	49	4,49	0,68			

У Табели 4 видимо да не постоји статистички значајна разлика ни на једној тврди, на нивоу значајности $p>0,05$, између аритметичких средина ставова наставника о утицају савремених наставних средстава на постигнућа ученика с обзиром на место рада. Без обзира на то да ли наставници наставу реализују на селу или у граду, сматрају да иновације у настави и примена мас-медија у настави могу значајно помоћи и допринети школским постигнућима ученика.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Da bi današnja škola i nastava mogle da prate savremeni društveni razvoj i savremena naučna dostignuća, škola mora da se potruđi i uvede nove metode, postupke, sredstva, nove koncepcije i realizacije udžbenika, nove nastavne sadržaje i nastavne programe, nove vaspitne mere, jednom rečju: da osavremeni i unapredi vaspitno-obrazovni rad. Budući da je obrazovanje veoma složena delatnost, nemoguće je vršiti modernizaciju i inovaciju u jednoj sferi, a zapostaviti druge sfere u obrazovanju. Inovacije u obrazovanju moraju se shvatiti kao dinamičan proces koji je stalno u kretanju. Škola kojoj težimo je škola u kojoj moramo da pronalazimo, istražujemo, kritički se osvrćemo na informacije, a ne škola u kojoj ćemo samo prenositi informacije.

Poslednjih godina se veoma mnogo govori o primeni računara u nastavi. Računari, internet i multimediji predstavljaju sastavni deo obrazovnog procesa. Da bi promene u oblasti nauke i tehnologije bile uspešne, mora se raditi na modernizaciji obrazovno-vaspitnog sistema. Obrazovni sistem mora se prilagođavati inovacijama, a samim tim i nastavnici koji preuzimaju nove i odgovorne ciljeve i zadatke. Poznavanje i korišćenje informacionih tehnologija u savremenom svetu predstavlja jedan od osnovnih elemenata pismenosti i kulture čoveka. Opremanje škola savremenom računarskom opremom i informatičko opismenjavanje predstavlja jedan od prioriteta reforme obrazovnog sistema. Svaki učenik bi trebalo da izađe iz škole kao informatički pismena osoba. To podrazumeva da učenik zna da uči. Tada je učenik pripremljen za celoživotno učenje jer uvek može pronaći potrebne informacije za bilo koji zadatak ili odluku sa kojima se sretne. Nastavnici takođe to podržavaju, ali da bi učenici bili medijski pismeni za korišćenje, na primer, nastavnih sadržaja, sam nastavnik mora biti medijski obrazovan. Razlika ne postoji na nivou statističke značajnosti. Iako su svuda aritmetičke sredine malo veće u odgovorima nastavnika koji rade u gradskim sredinama u odnosu na nastavnike koji rade na selu, uvek je tu medijsko obrazovanje kao alternativa obrazovanju nastavnika.

Što se saznajnog cilja tiče, saznali smo da su nastavnici svesni koliki je zapravo značaj inovacija u nastavnom procesu. Kompjuteri olakšavaju način rada, nastavnici nisu samo oni koji prenose znanje, mnogo informacija učenici mogu steći putem interneta, mas-medija, pa možemo i konstatovati da njihova znanja mogu biti trajnija i efikasnija, te da učenici mogu postati samostalniji u radu.

Ovim istraživanjem smo ukazali na to da je modernizacija i inovacija neophodna u nastavnom procesu. Pored toga što mas-mediji mogu negativno uticati, ipak postoje i velike prednosti, a te prednosti je najvažnije implementirati u nastavni proces.

LITERATURA

Avramović (2015): Zoran Avramović, *Implementacija inovacija u obrazovanju i vaspitanju*, Beograd: Učiteljski fakultet.

Aracki, Petković (2014): Z. Aracki, V. Petković, *Uloga medija u osavremenjavanju i modernizaciji sistema obrazovanja*, Niš: Centar za sociološka istraživanja.

Cekić Jovanović (2015): Olivera Cekić Jovanović, *Efikasnost primene multimedijalnih sadržaja u nastavi prirode i društva*, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Delić (2008): N. Delić, *Informaciono-komunikacione tehnologije u obrazovanju*, Banja Luka: Fakultet poslovne informatike.

Dinevski, Brodник (2005): Dejan Dinevski, Andrej Brodник, Lifelong learning technology innovations for efficient adult education, in: J. Florjančič, B. W. Paape (eds.), *Personnel and management: selected topics*, Frankfurt am Main: P. Lang, 135–144.

Đorđević (2012): Jovan Đorđević, Shvatanja o pedagoškim inovacijama – teorija i praksa, *Srpska akademija obrazovanja*, 1–11.

Gesser (2007): G. Gesser (ed.), *Open Educational Practices and Resources*, Salzburg, Austria: "Open e-Learning Content Observatory Services" project.

Grujić (2012) Lj. Grujić, *Nastavnik i profesionalno usavršavanje*, Niš: Filozofski fakultet.

Koković (2012): Dragan Koković, Društvene promene i obrazovne inovacije, *Srpska akademija obrazovanja*, 1–10.

Lane, McAndrew (2010): Andy Lane, Patrick McAndrew, Are open educational resources systematic or systemic change agents for teaching practice?, *British Journal of Educational Technology*, 41, 6, 952–962.

Milijević (2009): S. Milijević, Inovacijska škola – nosilac promena i razvoja, *Srpska akademija obrazovanja*, 869–884.

Mandić, Ristić (2005): Danimir Mandić, Miroslava Ristić, *Informacione tehnologije*, Beograd: Mediagraf.

Mandić (2003): Danimir Mandić, *Didaktičko-informatičke inovacije u obrazovanju*, Beograd: Medioagraf.

Marković Krstić, Milošević Radulović (2014): S. Marković Krstić, L. Milošević Radulović, Vaspitanje i obrazovanje u funkciji bezbednog korišćenja novih tehnologija u procesu globalizacije, *Zbornik radova: Savremene paradigme u nauci i naučnoj fantastici*, 525–545.

Vilotijević (2007): Mladen Vilotijević, *Didaktika*, Beograd: Školska knjiga.

Starčević (2013): Nataša Starčević, *Medijsko obrazovanje – putokaz u svetu zasićenom medijima*, Novi Sad: Filozofski fakultet.

Pavlović (2013): Ana Pavlović, *Značaj i primena računara u obrazovanju učenika u osnovnoj školi*, Čačak: Fakultet tehničkih nauka.

Trifunović (2010): Vesna Trifunović, *Kultura mira i obrazovanje za medije*, Niš: Institut za sociologiju.

Wang (2011): Q. Wang, Application of Practice of Teaching Reform of Open Educational Resources in Environmental Science Specialty, *2011 International Conference on Economic, Education and Management (icem 2011)*, II, 83–85.

Jelena Ž. Maksimović
Jelena S. Osmanović
University of Niš
Faculty of Philosophy
Department for Pedagogy

THE IMPORTANCE OF MEDIA CULTURE FOR ALTERNATIVE EDUCATION

Summary: Mass culture, disseminated by technical means of mass communication, influences the society in which we live. The mass media represent a means of expression addressed to the population in total, not to the sample population or to an individual. Due to means of mass communication, information is being infinitely multiplied and standardized, very easily accessible, much easier to understand, because media culture is spreading through the media. For that reason, the conveyed message has to be simple enough, clear and unambiguous, public and quickly transferable. The authors of the research define media culture, as well as its importance for alternative education. A Likert-type scale is used to examine teachers' opinions on the importance of media culture for alternative education. The research has shown that media literacy and media culture have a significant effect on every aspect of lifelong learning. The research has also shown that teachers believe that the internet is an indispensable medium that provides a wide range of information and a basis of mass culture.

Key words: media culture, alternative education, teachers, lifelong learning.

